

Dialektika

A Marx Károly Társaság időszaki lapja

VIII. évfolyam 3-4. (78-79.) szám

2004. március-április

Széchy András:

1944 – HATVAN ÉV TÁVLATÁBÓL

A Horthy-Bethlen-Kállay-féle ellenforradalmi feudálkapitalista restaurációs politika **1944 március 19.-én** teljes csődbe jutott: **a náci Németország megszállta Magyarországot.** A fasiszta hatalmakra orientálódó irredenta-revizíós külpolitika, amely belesodorta hazánkat a tengelyhatalmak oldalán a második világháborúba, Magyarországot a fasiszta nagyhatalmak foglyává tette. A Horthy-klikk gyávasága és határozatlansága végül is mély katasztrófába taszította a magyar népet.

A Horthy hadsereg sorozatos vereségei a keleti fronton, a “bécsi döntések nyomán” kibontakozó szégyenteljes nemzetiségi politika, a “zsidótörvények” életbeléptetése és fokozatos szigorítása, de nem utolsó sorban az antifasiszta világkoalíció együttes fellépései eltorlaszolták a felemás “kiugrási” tapogatózásokat és kísérleteket. Horthy legalizálta a német megszállást, Sztójay bábkormányának aktív közreműködésével maradéktalanul teljesítette a náci követeléseket. Mindez kiszélesítette a **nemzeti ellenállás** társadalmi és politikai bázisát: 1944 májusában végre létrejött a **Magyar Front, amely összefogta** a kisgazdákat, a baloldali szociáldemokratákat, a demokratikus és radikális polgári és paraszti politikusokat, a kommunistákat, sőt a horthyzmussal már szembe forduló kereszténydemokratákat, valamint a realitásokkal számoló katonákat és köztisztviselőket is. Olyan személyiségek vettek részt aktívan az illegálisan szerveződő ellenállás vezérkarában, mint a kisgazda országgyűlési képviselő *Tildy Zoltán*, a szociáldemokrata *Szakasits Árpád*, a kommunista *Rajk László*, a parasztpárti *Kovács Imre*, börtönből szabadulva a később bekapcsolódó, majd mártírhalált halt *Bajcsy-Zsilinszky Endre*, a nyilas hatalomátvétel után pedig csatlakozott *Kiss János* altábornagy. Horthy elkésett, szerencsétlen októberi kiugrási kísérlete után fontos szerepet vállalt a fegyverszüneti tárgyalások és az új demokratikus kormány létrehozásában többek között az I. magyar hadsereg parancsnoka *Dálnoki Miklós Béla* vezéreztetésében (aki az

ideiglenes kormány vezetője lett), *Vörös János* volt vezérkari főnök, *Teleki Pál* fia, *gróf Teleki Géza*, a Polgári Demokrata Párt felkért vezetője, akik szintén az Ideiglenes Kormány miniszterei lettek.

A katasztrófa előzményeiről

A Bethlen köréhez tartozó *Kállay Miklós* végigjárta az ellenforradalmi rendszer közigazgatási ranglétrájának valamennyi állomását: a szabolcsi földbirtokos sarjadék 1920-ban főszolgabíró, majd főispán, Bethlen kormányában államtitkár, a Gömbös-kormányban fölművelési miniszter. Bár dossy bukása után miniszterelnöki kinevezésével a háborúból való angolszász orientációjú kiugrást kapta feladatul. Tapogatózásait azonban azonnal felfedezte a hitleri felderítés, beárulták kormányának náci-barát tagjai, a katonai és rendőri ve-

zetés. A szovjet- és kommunistaellenesség jegyében, az antifasiszta világkoalíció megállapodásait félreértve, bevetette a II. magyar hadsereget a keleti fronton; felelős tehát annak pusztulásáért. Miniszterelnöksége alatt irtóhadjárat kezdődött a kibontakozó antifasiszta függetlenségi mozgalom ellen: letartóztatták a mozgalom több vezetőjét, elítélték, büntető századokba küldték a szociáldemokrata, kommunista és szakszervezeti mozgalom több mint 600 résztvevőjét. E megtorlások áldozata lett többek között *Schönherz Zoltán*, *Rózsa Ferenc*, a kárpátaljai ukrán *Borkanyuk Oleksza*, büntetőszázadokban pusztult el *Braun Soma*, *Földes Ferenc*, *Kasztel András*, s a kevésbé ismert hazafiak egész sora. A Kállay-kormány időszakában folytatódott a

(folytatás a 2. oldalon)

Wirth Ádám:

Közös feladataink és felelősségünk a mai helyzetben

Két évvel ezelőtt az MSZP választási győzelme meghiúsította a jobboldali, szélsőjobboldali erőknél azt a tervét, hogy hosszú időre bebetonozzák magukat a hatalomban. A választók többségének elege volt az arrogáns jobboldali uralomból, és a jobboldali kormány leváltására szavazott. Az MSZP csupán minimális különbséggel előzte meg a Fideszt. A jobboldal, szélsőjobboldal választási veresége után azonnal dühödtt ellentámadásba kezdett.

A jobboldal ma – az egészségpályás letámadás jegyében – széles fronton támad. Fő fegyvere az agresszív antikommunizmus és szocialistaellenesség, ugyanakkor nem riad vissza az álbaldali populista demagógiától, antikapitalista szólásoktól sem. Aktivizálódnak a különböző szélsőjobboldali szervezetek: *MIÉP*, *Lelkiismeret 88 Csoport*, *Szabad Magyarországiért Mozgalom*, *Jobbik Magyarországiért Mozgalom*, *Honfoglalás 2000*, *Hatvannégy Vármegye Ifjúsági Mozgalom stb.* A *Pajzs Szövetség* meghirdette a “magyar feltámadást”, a jelenlegi rendszer megdöntését, a Szent Korona-tan érvényesítésére szólít fel. A jobb-

oldal ideológiai fegyvertára ma a Szent Korona-tantól a hungarista ideológiáig, a neonáci eszméktől a nacionalizmus és konzerzatívizmus különböző árnyalataiig terjed.

Terjed az antikommunista, szocialistaellenes politikai gyűlöletkeltés, rasszizmus, nyílt és kódolt antiszemitizmus, nacionalista mítoszteremtés, szociális demagógia, felülről gerjesztett tömeghisztéria, vezérkultusz. Nemcsak ahogy korábban is megszokhattuk, a Vasárnapi Újságban és a Magyar Fórumban, hanem szélesebb körben, magukat polgárinak nevező jobboldali újságokban, tévéműsorokban, tömegrendezvényeken, utcai tüntetéseken. Prominens jobboldali politikusok aktív támogatásával és részvételével. Az utóbbiak felelősségét az sem kisebbíti, hogy a palackból kiengedett és elszabadult szellemet néha megpróbálják visszagyömöszölni. Enyhén szólva is, politikai rövidlátás és vakság, súlyos politikai hiba lebecsülni vagy nem észrevenni az egyre agresszívabb jobboldal, szélsőjobboldal veszélyességét.

(folytatás a 3. oldalon)

(folytatás az 1. oldalról)

zsidók jogainak korlátozása, a nemzetiségek jogfosztásának fokozása, a német Volksbund megerősítése.

A keleti fronton elszenvetett sorozatos vereségek, az olasz kiugrás és az európai ellenállási mozgalmak erősödése nyomán a német csapatok megszállták Magyarországot. Az ország tényleges ura a Német Birodalom teljhatalmú megbízottja, **Edmund Veessenmayer** lett. Az alkotmányosság látszatának fenntartása végett Horthy kinevezte miniszterelnökké **Sztójay Döme** altábornagyot, a németek bizalmi emberét, aki hosszú ideje berlini követ volt. Az új kormány azonnal betiltotta az ellenzéki pártokat, társadalmi szervezeteket és újságokat, bezárta a baloldali szellemi termékeket. A Gestapo a magyar rendőrség és csendőrség szoros együttműködésével haladéktalanul letartóztatott mintegy 3000 személyt, köztük Bajcsy-Zsilinszky Endre és Nagy Ferenc kisgazda, Peyer Károly és Buchinger Manó szociáldemokrata, Rassy Károly polgári liberális országgyűlési képviselőket, Somogyi Miklóst, Marosán Györgyöt és más szakszervezti vezetőket, sőt olyan németellenes horthysta politikust is, mint Keresztes-Fischer belügyminiszter; azonkívül jó néhány zsidó származású nagytőkést, haladó újságírókat, baloldali aktivistát, értelmiségit. Kállay Miklós a török követségen keresett menedéket, Bethlen vidéken bujkált. A szakszervezeteket, munkásgyleteket kormánybiztosok felügyelete alá helyezték.

A kormány több új hadosztályt küldött a frontra, még több nyersanyagot és élelmiszert vitt ki az országból minden ellenszolgáltatás nélkül. Megsemmisítő szakaszba lépett a zsidóüldözés. A jogfosztó törvényeknek kiszolgáltatottakat sárga csillag viselésére kötelezték, megfosztották vagyonuktól, gettókba zárták, majd a hírhedt *Adolf Eichmann* vezetésével, a magyar rendészeti szervek közreműködésével megkezdtek deportálásukat a haláltáborokba. Mintegy 600 000 magyarországi zsidó és 50 000 cigány esett áldozatul a rasszista újbarbárságnak.

Mit tesz Horthy?

A normandiai partraszállás, a kelet-európai antifasiszta felkelések, a szovjet csapatok gyors előretörése nyomán Horthy Sztójayt **Lakatos Géza** vezérezredessel váltotta fel a miniszterelnöki poszton. Lakatos feladata lett volna a kiugrás megszervezése. A kormány azonban végzetes lépést tett: Románia sikeres átállása után **megtámadta Dél-Erdélyt**. A katonai események, a valóságos világpolitikai viszonyok tükrében illúzióknak bizonyult az angolszász erőkre alapozott "kiugrási" terv. Az ország határait átlépték a szovjet csapatok, az antifasiszta világhatalom Horthyt a szovjetek-

hez irányította a fegyverszüneti egyezmény megkötésére.

Horthy és Lakatos gyengének bizonyult a fordulat megszervezésére. A Magyar Frontban tömörült pártok szeptember 20.-án, "a református és a katolikus egyház társadalmi egyesületeinek képviselőivel való megbeszélés és megállapodás alapján", memorandummal fordultak a kormányzóhoz: "*Magyarország számára elérkezett az utolsó pillanat, amikor a magyar földön előnyomuló orosz hadsereggel egyesülve megakadályozhatjuk, hogy országunk földje hadszínterré váljon, és amikor a magyar néptől csak végtelen és értelmetlen vér- és anyagi áldozatokat követelő háborút azonnal befejezhetjük. Ez az előfeltétele annak is, hogy a Magyarországon elkerülhetetlenül bekövetkező demokratikus átalakulás a belső rend felbomlása, a társadalmi elmentések végsőig való kiéleződése nélkül, a magyar demokratikus pártok és a magyar hadsereg együttműködése alapján mehessen végbe.*" A memorandum felsorolta a legfontosabb tennivalókat, többek között: a magyar hadsereg szüntesse be az ellenségeskedést a szövetséges hatalmak haderőivel, ezzel egyidejűleg küldjön delegációkat a szövetséges hatalmak kormányaihoz a fegyverszünet megkötése és a Németország elleni katonai együttműködés megteremtése érdekében; alakuljon koalíciós kormány a Magyar Front pártjainak és a hadseregnek a képviselőiből. A memorandumot a kisgazda Tildy Zoltán, a szociáldemokrata Szakasits Árpád és a kommunista Kállai Gyula írták alá.

A Magyar Front képviselői személyesen tárgyaltak Horthyval: kérték, hogy körültekintően biztosítsa a hadsereg vezetésében az átállást, és fegyverezze fel a szervezett munkásságot a fordulat biztosítására. Horthy azonban, ígéreteit megszegve, előkészítetlenül és határozatlanul cselekedett, s Veessenmayer és a nyilasok előkészített puccsának engedve, **Szálásinak adta át a hatalmat.**

A katasztrófa

A nyilas rémuralom a magyar történelem mélypontja. A felső- és alsóház elnökeiből, valamint az ország legfőbb közjogi méltóságából összetevődő Országtanács Szálásra mint "nemzetvezetőre" ruházta az állam irányítását, s ezt a döntést a sebtében összehívott parlament egyötöde, majd hasonlóan nevesítéses arányban a felsőház is jóváhagyta. Szálasi diktatúrájának legalizálásában Habsburg József főherceg, Horthy volt miniszterelnökei: Imrédy Béla, Bárdossy László, a koronaörök, a felsőház számos arisztokrata tagja, magas rangú katonatisztek serénykedtek, az új kormányban pedig, a nyilas vezéreken kívül, résztettek Horthy náci-barát miniszterei is.

Szálasi kormánya azonnal elrendelte 14 éves kortól 70 éves korig a totális mozgósítást, felemelte a németeknek fizetendő hadi hozzájárulás mértékét, csökkentette az élelmiszer- fejadagokat. Felállította a vérengző Nemzeti Számonkérő Széket. Újra megindult a baloldali, németellenes személyek üldözése, felgyorsult a zsidóság megsemmisítése. Gyakorlatilag megnyílt a szabadrablás a nyilasok számára. Százával, ezrével lőttek bele zsidóknak minősített öregeket, asszonyokat, magatehetetleneket, gyerekeket a Dunába, gyalogosan újabb transzportokat indítottak útnak Németországba. A nyilas uralom idején újabb százezer zsidót likvidáltak. Ebben az időben pusztították el a magyar szellemi élet olyan kiválóságait, mint Radnóti Miklós, Sárközi György, Szerb Antal.

A hadterületté változó és egyre összébb zsugorodó nyilas fennhatóságú országrészekben, a német katonai parancsnokok elsőbbségének abszolút biztosításával, mindenekelőtt Budapest és a Dunántúl lakosságára zúdult mérhetetlen szenvedés. A német és nyilas vezetés elrendelte a mozgatható értékek és termelőeszközök kiszállítását Ausztriába és Németországba, a közhivatalok és a lakosság áttelepítését nyugatra. Mintegy 1 millió ember kényszerült vándorútra; később ugyan sokan visszatértek, de mintegy százezren, főleg a vagyonosok, a középosztálybeliek, a politikailag kompromittáltak Nyugaton maradtak.

A mérleg katasztrófális: az 1938-as nemzeti jövedelemnek több mint ötszöröse, a nemzeti vagyonnak mintegy 40 % a pusztult el. Az embervesztés közel egy milliónyi, ebből 350 ezerre becsülhető az elesett katonák száma. Magyarország a leg súlyosabb háborús károkat szenvedett országok egyike lett.

A nyilas terror és a hitlerista környörtelenség megsokszorozta a felszabadulás vágyát. A börtönéből kiszabadult Bajcsy-Zsilinszky Endre és a náciellenes Kiss János altábornagy irányításával új lendületet vett **a katonai és civil nemzeti ellenállás felszabadítási mozgalma**. A vezetőket azonban árulás folytán elfogták, a katonákat Budapesten, Bajcsy-Zsilinszkyt pedig több bátor kommunista ifjúmunkással együtt karácsony vigíliáján, Sopronkőhidán kivégezték. Nem véletlenül: az ellenállásban különösen kitűntek a fiatalok; a háborúba lépés óta a szocialista-kommunista *Ságvári Endre* vezetésével kovácsolódott az *ifjúság szabadságfrontja*. Ságvári maga is tűzharcban esett el még '44 tavaszán. Művésze volt annak, hogy a szervezett ifjúmunkásokra támaszkodva, hogyan lehet utat találni a felvilágosult paraszt- és diák-, polgári és népi értelmiségi, sőt haladó vallásos fiatalokhoz, szervesen összekapcsolni a béke és szabadság vágyát, az igaz hazafiságot a szociális kérdésekkel, a népek testvéri szolidaritásával.

(folytatás a 3. oldalon)

(folytatás a 2. oldalról)

Felszabadulás

Kora ősszel lépték át az ország határát a szovjet csapatok és a harcban résztvevő más népek csapatai. Elsőnek a felszabadított Szegeden hozták létre a **Magyar Nemzeti Függetlenség Frontját**, és hozták nyilvánosságra a nemzeti újjászületés és demokratikus átalakulás összefogáson alapuló programját. A program szükségesnek tartotta az alkotmányozó nemzetgyűlés mielőbbi összehívását, az ország felszabadítását és újjáépítését, a demokratikus szabadságjogok biztosítását, a munkásság és parasztság alapvető követeléseinek teljesítését. A nagygyűlésen elfogadott közös programot a Kisgazdapárt részéről *Balogh István* Szeged-alsóvárosi plébános, az ideiglenes kormányban megválasztott miniszterelnökségi államtitkár, *Erdei Ferenc*, a Nemzeti Parasztpárt egyik vezetője, ismert szociográfus, *Révai József*, a Magyar Kommunista Párt Központi Vezetőségének tagja, neves teoretikus, s a helyi Szociáldemokrata Párt, Polgári Demokrata Párt, a szakszervezetek vezetői írták alá: *Valentiny Ágoston*, a később megválasztott új kormány igazságügyi minisztere, *Örley Zoltán*, a demokratikus honvédség újjászervezésének egyik magasrangú tisztje és *id. Komócsin Mihály* tekintélyes dél-magyarországi szakszervezeti vezető.

Az **Ideiglenes Nemzetgyűlés** alapos előkészítéssel **1944 december 21-én Debrecenben** nyitotta meg munkáját. Tagjait a felszabadult területek tájegységeinek nagyobb településein *népgyűléseken* választották, egyben megalakították a helyi demokratikus közéletet megszervező *népi bizottságokat* is. Többségük munkásokból, parasztokból, iparosokból került ki, de részt vettek munkájában értelmiségiek, pedagógusok, orvosok, kiváló egyetemi tanárok, tudósok. Budapest s az ország többi részének felszabadulásával kiegészült sorok.

A Nemzetgyűlés szöveget intézett a magyar néphez, s megalakította kormányát jelentős számban páronkívüliekből, továbbá a Nemzeti Függetlenségi Frontban tömörült demokratikus pártok szakminiszterei által. A Szövegetben többek között ezek olvashatók: **“vég-veszélybe került hazánk megmentésére rendkívüli erőfeszítésekre van szükség. Újra kell építeni a romokban heverő Magyarországot. Független Magyarországot akarunk: szabadságharcunkkal csatlakozunk a demokratikus népek küzdelméhez. Az országot felszabadítani, a hazát újjáépíteni egyetlen párt, egyetlen társadalmi osztály sem tudja egyedül, csak a magyarság egyesült ereje. Demokratikus Magyarországot akarunk – szabadságot, széles körű jogokat biztosítani a dolgozó tömegeknek, hogy megvédhessék érdekeiket és hallathassák szavukat az ország ügyeinek eldöntéséről. Új fejezete kezdődött a magyar történelemnek, megkezdődött a független, szabad, demokratikus Magyarország építése!”**

1944-gyel lezárult egy sötét korszak. Új korszak kezdődött: nehéz, de reménytel.

(folytatás az 1. oldalról)

A jelenlegi kormány “szociális fordulat”, “jóléti rendszerváltás” ígéretével, baloldali érzelmű szavazók támogatásával nyerte meg a legutóbbi választást. Jelenlegi politikája azonban nem tekinthető igazán baloldalinak. Első és második “száz napján” hozzákezdett az ígért “szociális fordulat” végrehajtásához. A folytatás, a valódi “jóléti rendszerváltás” azonban várat magára. A remélt gazdasági növekedés lelassult. A multik telephelyeik egy részét leépítik, más országokba telepítik, elbocsátásokat hajtanak végre, amit új munkahelyek létesítése nem, vagy csak részben ellensúlyoz. Növekedett az infláció, romlott a fizetési mérleg. Nehezebbé vált az önkormányzatok pénzügyi helyzete. Költségvetési megszorításokra kerül sor. Mindez a korábban megtett lépések pozitív hatását is veszélyezteti. A rendszerváltás veszteséinek “kárpótlását” ígérték. A vesztesek azonban továbbra is vesztesek. A szegények szegényebbekké válnak. A hasznot az ügyeskedők, a zsákmányszerző klientúra, a privatizálás haszonélvezői zsebelik be. A kormány és a szakszervezetek viszonyában nem következett be az ígért és várt pozitív fordulat. A gazdasági problémákat újabb privatizációkkal, így a közszolgáltatások, az egészségügy privatizálásával tervezik megoldani. Közben az állam a koncesszióban épült autópályát kénytelen magas áron visszavásárolni. A kormány növekvő nehézségeit és elkövetett hibáit a revánsra éhes jobboldali ellenzék saját politikai céljaira használja ki. A szocialista-szabaddemokrata kormány népszerűsége és támogatottsága érzékelhetően csökken.

A baloldali érzelmű szavazók növekvő aggodalommal figyelik: merre halad a kormány és a szocialista párt? Az eddiginél határozottabban folytatja a meghirdetett “szociális fordulat”, “jóléti rendszerváltás” politikáját, vagy pedig a nagytőke és a neoliberalis gazdaságpolitikusok nyomására, feladja azt? Engedve a megújuló jobboldali támadásoknak, az erősödő jobboldali nyomásnak, újabb gesztusokat tesz a jobboldalnak, és maga is jobbra toódik, vagy pedig a baloldali, demokratikus és antifasiszta erők széles összefogására támaszkodva, a polgári demokráciát védelmezve, visszaveri a jobboldali, szélsőjobboldali támadásokat?

A kormány a kedvezőtlen gazdasági körülményekre (világgazdasági recesszió, az előző gazdaságpolitika terhes öröksége, költségvetési túlköltekezés, a forint árfolyamának zavara) hivatkozik. Demagógia lenne, ha a gazdaság valóságos állapotával, a reális gazdasági lehetőségekkel nem számolnánk. A megválaszolendő kérdés azonban az: mi az igazi kiút a jelenlegi helyzetből? A neoliberális gazdaságpolitika folytatása, a külföldi tőkének nyújtott kedvezmények, a közszolgáltatások további privatizálása, a reálbérek növekedésének visszafogása? Vagy lehetséges másféle, bal-

oldali kiút is? A foglalkoztatottság növekedése, nagyobb biztonsága, a munkajövedelmek emelése és felzárkóztatása az európai átlaghoz, az igazságosabb közteherviselés, a szociális különbségek mérséklése, a munkavállalók, kisvállalkozók, mezőgazdasági termelők létbiztonságának megteremtése. Ehhez a mezőgazdaságtól az egészségügyig, foglalkoztatáspolitikáig konkrét cselekvési programok kidolgozására és megvalósítására lenne szükség. Tömegtámogatásra csak a jelenlegi helyzetből konkrét kiutat mutató, a tömegek számára érthető, elfogadható és követhető baloldali program számíthat. Kidolgozásáért és megvalósításáért elsősorban a kormány a felelős. A szélesebb értelemben vett baloldal, ezen belül a baloldali civil szervezetek kötelessége, hogy ezt számon kérjék a kormányon és annak vezető pártján, ennek érdekében bírálják vagy segítsék a kormány konkrét tevékenységét, szükség esetén védelmezzék a jobboldali, szélsőjobboldali támadásokkal szemben. Nem egyszerű feladat, és a kormány a dolgunak egyáltalán nem könnyíti meg. Támogatunk minden olyan gyakorlati lépést, amely a dolgozók és nyugdíjasok, a legrászorultabbak helyzetének javítását szolgálja. Ugyanakkor a kormány tevékenységében bíráljuk és elutasítjuk azt, ami ellentétes a dolgozók érdekeivel. Elfogadhatatlannak tartjuk a gazdasági nehézségek terheinek áthárítását a dolgozó rétegekre.

Magyarországon ma 2-3 millió ember mély szegénységben él. Az aktív népesség 60-70 százaléka a tőkének védtelenül kiszolgáltatott bérmentes. Érdekvédelmi képességük alacsony. Mintegy 6 százalékos a regisztrált munkanélküliség, jóval nagyobb azonban az olyan reménytelenül munkanélküliek száma, akik már a nyilvánvaló tartásból is kikerültek. A 15-29 éves fiatalok közül minden harmadik-negyedik munkanélküli. A falvak egyhatodában a munkanélküliség 22-23 százalékos. Az egyéni vállalkozók jelentős része önkiszármányoló “kényszervállalkozó”.

Ebben a helyzetben a baloldal elsőrendű kötelessége és feladata, mindenféle baloldaliság elengedhetetlen ismérve: a dolgozó osztályok és rétegek érdekeinek képviselete és védelme. A baloldaliság lényege szerint kritikai, a társadalmi igazságosságért folytatott küzdelmet és haladás-pártiságot jelent. Soha, semmiféle hatalommal, kormánnyal, így a mostanival szemben sem lehet kritikátlan. Nem elegendő, hogy felemeljük szavunkat a dolgozók védelmében. A dolgozó osztályok szervezetségét, aktivitását, érdekvédelmi képességét kell erősíteni és segíteni. Ehhez erős és harcosszakszervezetekre van szükség. Azt követeljük, hogy a kormány, ígéretének megfelelően, jobban támaszkodjon a dolgozók és nyugdíjasok érdekvédelmi szervezeteire, folytasson párbeszédet, működjön együtt velük.

(folytatás a 4. oldalon)

(folytatás a 3. oldalról)

Baloldali érzelmű és gondolkodású emberek ma többféle szervezet (párt, civil szervezet, mozgalom, csoport) keretében tevékenykednek. Erejüket azonban gyengíti, fellépésük politikai hatékonyságát rongja szervezeti szétforgácsoltáguk, programjuk és politikájuk összehangoltságának hiánya, a belterjesség, a felesleges párhuzamosság, a szükségtelen és érthetetlen rivalizálás, széthúzás. Erre vonatkozóan is igaz: kevesebb valószínűleg több lenne, de legalábbis nagyobb összehangoltságra, egyeztetésre és egyetértésre, a helyzet józan értékelésére, soraink rendezésére, közös feladataink és teendőink megvitatására, erőfeszítéseink egyesítésére van szükség.

Meg kell állítani az agresszív jobboldali előretörést, meg kell hiúsítani a jobboldali, szélsőjobboldali erőknek azt a tervét, hogy újra kezükbe ragadják a politikai hatalmat. A huszonnegyedik órába érkezünk. Hannibal ante portas: a jobboldal és szélsőjobboldal a hatalom kapujában áll. Állítsuk meg a jobboldalt. Ne engedjük, hogy újra megkaparintsa a hatalmat. A Fidesz legutóbbi országglása idején izelítőt kaptunk a jobboldali uralomból. Nem lehetnek illúzióink, hogy mire számíthatunk, ha a legközelebbi választásokon a jobboldali, szélsőjobboldali erők újra hatalomra kerülnek, amire elszántan készülnek, és amire – valljuk meg – van is esélyük.

Tétovázó, gyenge, folyton hátráló, hibát hibára halmozó kormány nem képes megállítani a hatalomra törő jobboldali, szélsőjobboldali erőket. Ehhez a megosztott, elszigetelődött baloldali szervezetek, csoportok ereje is kevés. Ezért elsősorban az szükséges, hogy tudatosítsuk a reális veszélyt, amely ma Magyarországon a polgári demokráciát, a liberális polgári kormányt, a szakszervezeteket, a baloldali szervezeteket egyaránt fenyegeti. A sokféle arcot mutató, de az alapvető kérdésekben közösen fellépő és agresszívan támadó, jobboldali, szélsőjobboldali erőkkel szemben valamennyi potenciális baloldali politikai erő széles összefogására van szükség. A politikai baloldalnak minden kirekesztő, megosztó jellegű leszűkítése csak a jobboldal malmára hajtja a vizet.

A széles értelemben vett politikai baloldal ma az antifasiszta liberális polgári baloldaltól, az "új szociáldemokrácián", "népi baloldalon", "globalizmus-kritikai baloldalon", anarchista baloldalon keresztül, az antikapitalista rendszerkritikai baloldalig terjed. Az ideológiai vita és harc közöttük nem spórolható meg. Az osztályharcos antikapitalista baloldalt a polgári baloldaltól, a kommunista baloldalt az "új szociáldemokráciától" alapvető elvi különbségek választják el. Most azonban a

legfontosabb, az egész baloldal közös feladata és felelőssége: a jobboldali, szélsőjobboldali támadás megállítása és visszaverése.

A jobboldal ma nemzetközi méretekben aktivizálódik és radikalizálódik. Az USA a nemzetközi terrorizmus elleni harc ürügyén katonai és politikai hegemoniára tör. Az állampolgárok jogait rendőrállami módszerekkel korlátozza. A legutóbbi választásokon egy sor európai országban a jobboldal győzött. Németországban a szociáldemokrata kormány helyzete meggyengült, esélyei és kilátásai a soron következő választásokra romlanak. A szociáldemokrata kormányzat nehézségekkel küzd Csehországban, Lengyelországban, Romániában. A térség több országában megerősödtek a szélsőségesen nacionalista irányzatok. A kommunista pártok több nyugat-európai országban, s legutóbb Oroszországban is jelentősen visszaestek a választásokon. Vannak ellenpéldák is, annak bizonyítására, hogy lehet másként is: a moldáviai választást a kommunista párt nyert meg, Csehországban a kommunista párt megerősítette pozícióit, Szlovákiában a kommunista párt bejutott a parlamentbe. Az uralkodó nemzetközi tendencia mindenestre figyelmeztető. Egy lehetséges további jobboldali földcsuszamlás, Európában illetve Magyarországon, beláthatatlan politikai következményekkel járna. Közös érdekünk, hogy ezt a folyamatot megállítsuk.

A ráolvasás ("kelj fel és járj") itt nem segít. A baloldal közös feladatainak és felelősségének tudatosításra, összefogásra, összehangolt cselekvésre van szükség. Amíg még nem késő.

József Attila írta az *Ákácokhoz* című versben:

*Homokot kötözni magunkba'
– ákácok, vigyázzunk magunkra –,
az úri szélben ez a feladat.*

*Zizegni minden bizalomra
keserülő e marxi munka,
de kössünk, kössünk lágyan zsongva,
a homok elfut, a föld megmarad.*

*Törzs vagyok-e, vagy már csak torzsa?
Nem sors az egyes ember sorsa!*

Ezek a sorok ráillenek a baloldal mai helyzetére és feladataira is. Ma is feltehető a kérdés: *Törzs vagyok-e, vagy már csak torzsa?* Ma sem sors az egyes ember sorsa! *Vigyázzni magunkra, zizegni minden bizalomra, kötni, kötni lágyan zsongva* – ez a feladat ma is.

Elhangzott a BET Baloldali Koordináció januári ülésén.

KÖZLEMÉNY

A Baloldali Együttműködési Tanács 2004. február 25-i, a Baloldali Koordinációt létrehozó ülésén, a résztvevő szervezetek képviselői a következő nyilatkozatot fogadták el:

Baloldali politikát!

A jelenlegi kormány két esztendeje "jóléti rendszerváltás" ígéretével, baloldali szavazatok támogatásával jutott hatalomra. A választási ígéret teljesítése a két "száz nap" után elakadt. A kormány nem várt gazdasági nehézségekre és problémákra hivatkozik. A revánsra éhes jobboldal a gazdasági nehézségeket, valamint a kormány hibáit saját politikai céljaira használta fel és széles fronton támad. A szocialista-szabaddemokrata kormány népszerűsége és támogatottsága érezhetően csökken.

A magyar társadalom ma ezer sebből vérzik. Kiutat a kritikus helyzetből csakis baloldali politika jelenthet. Középpontjában mindig a dolgozók érdekeinek képviselése és védelme áll. A baloldaliságot minden korban a társadalmi igazságosságért, az esélyegyenlőség megteremtéséért, a társadalmi haladásért, az emberi kultúra és civilizáció védelméért és fejlődéséért, a háborús erőszakkal szemben a béke védelméért folytatott küzdelem követelménye jellemzi.

A baloldaliság lényege szerint mindig kritikai. Nem lehetünk kritikátlanok a jelenlegi kormány tevékenységével szemben sem. Elfogadhatatlannak tartjuk, hogy a kormány a gazdasági problémák terheit a dolgozó rétegekre hárítsa. A kormánytól a "jóléti fordulat" folytatását, a valóságos helyzet őszinte feltárását és a problémák előremutató megoldását várjuk. A kormány ebben az eddiginél jobban támaszkodjon a dolgozók érdekvédelmi szervezeteire. A dolgozók érdekeit érvényesítő, valóságos gondjaira egyértelmű választ adó, a jelenlegi helyzetből valóságos kiutat mutató baloldali politikára van szükség. Támogatunk és segítünk minden olyan gyakorlati törekvést, amely ilyen politika kialakítására és megvalósítására irányul. Bírálunk és elutasítunk minden olyan lépést, amely ezt akadályozza és hátráltatja.

Állítsuk meg a jobboldali előretörést! Meg kell akadályozni, hogy a hatalmat újra jobboldali és szélsőjobboldali erők kaparintsák meg. A jobboldal egyfelől fedezi, bátorítja és támogatja a szélsőjobboldali, sovíniszta, rasszista, antikommunista, szocialistaellenes, antiliberalis gyűlöletkeltést, egyidejűleg a szeretetről és nemzeti összefogásról hallat szirénhangokat. A jobboldal szociális demagógiája senkit ne tévesszen meg. A polgári Magyarország

(folytatás a 7. oldalon)

Gáti Sándor:

VÁRVÉDŐ "DEMOKRATÁK"

1945. február 13.-án a Szovjetunió hadseregének Malinovszkij marsall vezette csapatai és a hozzájuk csatlakozó magyar alegységek, felszámolták a Budapesten körülrárt német fasiszta Karl Pfeffer-Wildenbruch SS tábornok és Hindy Iván nyilas magyar tábornok parancsnoksága alá tartozó – és már csak a várban védekező – csapatainak maradék ellenállását is. Ezen időpontot a rendszerváltásig Budapest felszabadulása napjának tekintették. Ezután a helyzet "kissé" megváltozott...

1945 elején a II. világháború befejezéséhez közeledett. A szovjet-amerikai-angol-francia antifasiszta koalíció csapatai a különböző hadszíntereken egymás után mérték megsemmisítő csapásait a világ eddigi legelvetemültebb tömeggyilkosának, Hitlernek a hadseregére. Ez időben már valószínűsíthetően kevés olyan gondolkodó ember lehetett, akiben ne tudatosult volna: Hitler ezt a háborút elvesztette.

Ami a körbezárt Budapesten, az ostrom idején történt, azt különböző forrásokból, visszaemlékezésekből, hadtörténelmi és irodalmi alkotásokból ismerjük. A felfegyverzett nyilas-fasiszta csöcselék a hatalomtól megrészegülve, de a közelgő veszét érezve, garázda haláltáncát járta. Ölt, rabolt, terrorizált, pusztított. A város lakói éheztek, szomjaztak és fáztak. A szovjet hadsereg kimélni akarta a várost és lakóit, kedvező fegyverletételi ajánlatot tett. Ezt visszautasították, a parlamenteket meggyilkolták. Ez a csata a krónikások szerint Sztálingrád után a legkezesedettebb és legkegyetlenebb városostromok egyike volt a II. világháború történetében.

Hitler azért ragaszkodott a bekerített "Budapesti erőd" utolsó emberig tartó védelméhez, mert tudta, hogy ez késleltetheti a vele való végső leszámolást. Pfeffer-Wildenbruch két alkalommal is kért engedélyt a kitörésre, de ezt Hitler határozottan megtagadta. Az Otto Gille SS tábornok kívülről való áttörési kísérlete is kudarcba fulladt. Harmadik alkalommal a február 11-én 20 órára időzített kitörés előtt rádió közölte a német főparancsnoksággal, hogy "...lőszereink elfogyott, élelmünk nincs, további kitartásunk Budán csak azt eredményezné, hogy hagyjának magunkat le-mészárolni...Ezért most csapataimmal el-hagyom Budát..." Ezt követően felrobbantotta a rádióállomást, nehogy parancsot kapjon a további ellenállásra. A kitörést mintegy 20 ezer fő kísérte meg, és az ismert adatok szerint körülbelül kétszázán érték el a német vonalakat.

Magyarországon manapság úgymond demokrácia van, és éles vita bontakozott ki a szólásszabadság határai ügyében. Lényegében mindenki azt mond, amit akar, olyan adatokat hangoztat, amilyet akar. A "Demokrata" című hetilap (Orbán Viktor egyik kedvenc újságja) 2004. február 5.-i számának címlapján öklömnyi betűkkel

"Európa hősei voltak" szavak szerepelnek. (Ezek természetesen nem az antifasiszta koalíciót képviselő csapatokra, hanem a fasiszta-nyilas várvédőkre vonatkoznak). A lap 16 oldalán keresztül foglalkozik Budapest 1945. januári - februári ostromával. De hogyan? (Az írásom végén keretben foglalt sorok tükrözik a mondandó szellemiségét.)

Az események 59. évfordulója alkalmából Budapesten többféle megemlékezés is volt. A hivatalosság ismét használta a korábban mellőzött "felszabadulás" kifejezést, élesen elítélte a nyilas-fasiszta eszmék hirdetőit, de a felszabadítókról nem esett szó. Ne feledjük, azok akkor a sapkájukon, a ma Magyarországon betiltott vörös csillagot viselték. A FIDESZ farizeus módon tiltakozott az egyébként ügyészség által is betiltásra javasolt Vér és Becsület Egyesület demonstrációjának engedélyezése miatt.

A Hősök terén rendezett e demonstráción a hivatalos jelentés szerint atrocitás nem történt. Azt már én teszem hozzá, hogy a lapokban megjelent tudósítások szerint Szálasi és más nyilas-fasiszta vezetőket éltették, a "városvédőket" dicsőítették, valamint ocsmány antiszemita nézeteket hangoztattak. A Budai Önkéntes Ezred katonái szerintük hazaárulók voltak, és a Talmud tanait követő Szovjetunió nem csupán Németországnak és Magyarországnak üzent hadat, hanem az egész világnak.

* * *

Elég volt. Innen már nincs hová hátrálni. Tisztelettel ajánlom mindenkinek a figyelmébe, hogy itt már nem csak néhány száz fasiszta eszmékkel fertőzött suhanc magamutogatásos demonstrációjáról van szó. Ez nem egyedi jelenség, ez már több annál. Ez újfasizmus. Egy magyar hetilap 16 oldalán, és 500 neonáci a Hősök terén azt hirdeti, mondja, sugallja, hogy a II. világháborúban a fasiszták, a nyilasok voltak a hősök, a tisztakezűek stb., és aki ellenük harcolt itthon, vagy a világ bármely más országában és frontján, az volt a becsutelen, a horda, a rabló stb. Ami a Hősök terén történt, az a Párizsi Békeszerződés durva megsértése is.

A II. világháború – és ez bármennyire is fáj még ma is egyeseknek – az antifasiszta koalícióban lévő országok győzelmét hozta. A hitleri hadsereg csapatzászlóit a szovjet győzők dobálták a Kreml mellvédjén álló szovjet vezetők elé. (Filmen látni még ma is, csodálatos és felejthetetlen élmény.) A tényeket utólag nem lehet megváltoztatni, legfeljebb másként lehet értékelni. A fasiszta (nyilas) horda ellenállását ma hősiességnek tekinteni nyílt kiállás a gyűlöletkeltés, a barbárság, a gyilkosok és a fasiszták mellett; fellépés minden ellen, aki bárhol a világon harcolt és esetleg életét áldozta a szabadságért, egy tisztességesebb, szabadabb világért. Itt és most a fasizmus eszméinek rehabilitálásáról

van (lenne) szó, és ez már nem fér bele a szólásszabadság fogalmkörébe, ezért türhethetlen.

Magyarországon mostanáig az egri vár 1552-ben a budai Ali pasa 150 ezres seregével szemben védő 2000 magyar vitézt, az egri nőket és várkapitányukat Dobó Istvánt tekintették leginkább várvédő hősöknek. A "Demokrata" című folyóirat és a Hősök terén demonstrálók valamint támogatóik igaztalan, hazug állításokkal megkísérlik elérni, hogy a budai vár 1945. januári-februári védőit hősöknek tekintsük (és nem életükért elkeseredett harcot vívó, félrevezetett, fanatikus és/vagy kényszerített, embereknek). Ennek a nézetnek a fasizmussal együtt a történelem szemétdombján van a helye.

Mondatok a "Demokratában" megjelent 16 oldalból:

"...A Führer ígéretet tett Szálasinak, hogy Magyarországot nem hagyja sokáig a szovjetek kezén..."

"...Hitler parancsot adott, hogy Budapestet akár házról-házra védve, de mindvégig tartani kell..."

"...A magyar-német kapcsolatokban is egyre több zavar támadt. A főváros pusztulása megrendítette a katonákat, és azt kérték, Budapestet nyilvánítsák nyílt várossá. Maga Szálasi Ferenc 1944. december 10.-én közölte a német vezérkarral, hogy nem ellenzi a főváros erőddé alakítását..."

"...Részt vett a harcban báró tótprónai és blatnyicai Prónay Pál is, az 1919-es Prónay különítmény névadója..."

"...Ugyancsak az ellenség oldalán tevékenykedett a Tánácsis zászlóalj, amelynek tagja volt Göncz Árpád is..."

"...Vitéz Szendi József csendőr őrmesterként a Nemzeti Számokérő Szék karhatalmi századában szolgált Budapesten. A "Csendőrsors" c. könyvében így ír: ...Ahogy a szovjet csapatok közeledtek a főváros irányába, munkánk megszaporodott, és alig volt nap, hogy lefogásokat ne kellett volna végezni. Az ún. Békepart vezetését Bajcsy-Zsilinszky Endrével az élen, Tartsai századost és társait, Kővágó József honvéd szds-t, stb....)

"...Budapest védői méltó utódai voltak a Drégelyt védő Szondi Györgynek vagy a szigetvári várból kitörő Zrínyi Miklósnak. Magyarország, mint a történelem során annyiszor, ismét Európa védőbástyája volt, és hogy a bolsevista armádia nem valahol a párizsi Champs-Élysées-n állt meg, az kizárólag a végsőkig kitartó és küzdő magyarságnak köszönhető. Budapest ostroma egyben Európa ostromát jelképezte, s a hősiesség az öreg kontinens évezredek civilizációját óvta az utolsó csepp véreig, a lehetőségek legvégső határáig..."

Szobrot a fasizmusnak!

Széles körű felháborodást keltett az a javaslat – amelyet Mádl köztársasági elnök és Göncz Árpád is támogatott –, hogy állítsanak szobrot gróf Teleki Pálnak, a Horthy-rendszer vezető politikusának és kétszeres miniszterelnökének.

Teleki 1920 júliusában lett először a kormány elnöke, de már a következő év áprilisában lemondásra kényszerült, mert kompromittálódott a királypuccsban (IV. Károly kísérletében, hogy újra elfoglalja a magyar trónt). E rövid háromnegyed év alatt a Teleki-kormány olyan vívmányokat valósított meg, mint a Vitézi Szék, a botbüntetés, valamint a korabeli Európa első, úttörőnek mondható zsidótörvénye, a *numerus clausus* ("zárt szám") – felhatalmazás a vallás- és közoktatásügyi miniszternek, hogy nemzetiségi és "faji" alapon szabályozza az egyetemekre felvehető hallgatók számát). Ugyancsak Teleki miniszterelnöksége alatt zajlott le a Tanácsköztársaság 10 népbiztosának pere, 4 halálos és 6 életfogytiglani ítélettel. (Talán érdemes megjegyezni, hogy Ágoston és Haubrich szociáldemokrata népbiztosokat is halálra ítélték, noha mind a ketten jelentős szolgálatokat tettek az ellenforradalomnak.) És még egy esemény: akkor ratifikálta a magyar nemzetgyűlés a trianoni békeszerződést (amelynek előkészítő tárgyalásain Teleki maga is részt vett a magyar küldöttség tagjaként, mint a Simonyi-Semadam kormány külügyminisztere).

Trianon lett a horthysta propagandában – a zsidók mellett – minden nemzeti baj forrása. A rablóbéke aláírói, a magyar Vörös Hadsereg honvédó háborújának elbukatói, telefröcskölték az országot irredenta nacionalizmusukkal. A rendszer konszolidációjához azonban nyugati kölcsönre volt szükség, ennek megszerzéséhez pedig nemcsak a pogromokkal kellett felhagyni, hanem az irredentizmus kormányzati támogatásával is. A kölcsön előfeltételeként Bethlen miniszterelnök újólag elismerte és megerősítette Trianont; de közben megszervezte, hogy az irredenta propagandát a kormány által pénzelt, látszólag független társadalmi szervezetek végezzék (Julián Szövetség, Baross Szövetség stb.), irányításukra pedig Telekit kérte fel, utasítva őt a szigorú konspirációra. Többek közt ennek a tevékenységnek a finanszírozását szolgálta volna a nemzetközi botrányba fulladt frankhamisítás, amelyhez Teleki rendelkezésre bocsátotta a vezetése alatt álló katonai Térképészeti Intézet nyomdagépeit.

Második miniszterelnöki kinevezését Teleki 1939. február 16-án kapta. Ő emeltette törvényerőre az előző, Imrédy által vezetett kormány szigorított zsidótörvényjavaslatát, és parlamenti felszólalásaiban nemegyszer hangoztatta: ezt a javaslatot meggyőződésből vállalja, hiszen az Imrédy-kormány tagjaként ő volt ebben a kérdésben a miniszterek között a legradikálisabb.

Teleki igyekezett az országot távol tartani a háborútól, lazítani a náci Német-

országtól való függésen. Ennek feltételeit azonban ő maga morzsolta szét. Átvette a Hitlert fenntartás nélkül kiszolgáló Imrédy minisztereit, köztük a náci barát Hóman Bálintot; alig egy héttel miniszterelnöki kinevezése után aláírta, Mussolinit is megelőzve, Magyarország csatlakozását a Németország és Japán által létesített antikommintern paktumhoz. Miniszterelnöksége alatt, 1940 márciusa és júniusa között zajlott le az alagi csendőrlaktanyában a darutollas idők rémtetteire emlékeztető inkvizíciós eljárás a forradalmi baloldal ellen, és megkezdődtek az előkészületek a következő, még nagyobb méretű terrorakcióra. 1940 második felében a Teleki-kormány engedélyezte a német csapatok átvonulását Románia felé; elismerte a közvetlen náci vezetés alatt álló Volksbundot a magyarországi németek egységes szervezetének; nagy mennyiségű élelmiszert szállított ki Németországba, és elsőként csatlakozott a német-olasz-japán háromhatalmi egyezményhez. Bár Teleki fellépett a nyilasok ellen, valósággal kesztyűs kézzel bánt velük ahhoz képest, ahogy Hitler számolt le az SA-val; általános politikai vonala pedig gyakorlatilag előmozdította a nyilasok ugrásszerű parlamenti előretörését és tömegbázisuk megerősödését.

1941 februárjában Teleki kormánya "örökbarátsági és megnehtámadási egyezményt" kötött Jugoszláviával. Nem sokkal ezután Hitler – Horthynak és körének teljes jóváhagyásával – belerántotta Magyarországot a Jugoszlávia elleni ortvátámadásba, és lényegileg a világháborúba. Teleki tiltakozásul április 3-án agyonlőtte magát. "Szószegők lettünk gyávaságból – írta búcsúlevelében. – A gazemberek oldalára álltunk, mert a mondvasínált atrocitásokból egy szó sem igaz! Hullarablók lettünk! A legpocsekább nemzet."

Teleki utolsó cselekedete tiszteletet érdemel. De jóváteszi-e az *életutat*, amely nem csekély mértékben felelős az ország katasztrófájáért?

Rozsnyai Ervin

A földrajztudós

Hiller István miniszter: "Teleki Pál minden vitán felül álló kitűnő földrajztudós volt."

Gy. Németh Erzsébet, az MSZP fővárosi frakciójának vezetője: "Teleki Pál tudományos érdemeihez nem fér kétség."

Részlet Ungváry Krisztián történész cikkéből ("Szobrot Teleki Pálnak?" Népszabadság, 04. 02. 17.): "Teleki rasszista nézetek népszerűsítésére használta fel földrajzi ismereteit. Szerinte a népek jellemvonásait lakóhelyük földrajzi jellegzetességei alakítják ki, kivéve a zsidóságot. »Ezek rontottak meg minket, ezek nem tudtak nálunk hazát találni, mert ennek a nemzetiségnek odakünn nem volt hazája, és a hazafias érzés, a lakott föld iránti szeretet ki nem fejlődhetett« – mondta 1919. december 14-én, Szegeden egy választási nagygyűlésen. Teleki nézeteit »tudományos alapaossággal« is kifejtette. Gróf Révay József 1922-ben a Független Szemlében találóan mutatott rá ezek abszurdítására. »Teleki Pál, a földrajz egyetemi professzora, A földrajzi szintézis című jeles értekezésében kimutatta a zsidó faj alsóbbrendűségét és tudományos módszerekkel igazolta kártékony hatásait. Az más kérdés, hogy hogyan kerül bele mindez a földrajzi szintézisbe, de éppen ez a mulatságos, és ebben áll a módszer eredetisége: akárhogy csűrőd-csavarod, az eredmény mindig ugyanaz. Kezdheted a Popocatepetl vagy a Yellowstone park leírásával, mindig csak a zsidóknál lyukadsz ki, ez minden bajnak az oka...«"

Még egy mondat a cikkből: "Teleki a kortársak szerint kedves és szeretetre méltó jelenség volt. De miközben zsidónak minősített egyetemi hallgatókat vertek »keresztény« diákok Teleki tanári szobájának ablaka alatt, hogy azok ne juthassanak be a vizsgaterembe és ne kaphassanak diplomát, így nyilatkozott az üvöltözésekre reagálva: »Nem zavar a láрма, mert úgysis a tengeről felelnek, és így e zajongás megfelel a tenger lármajának.«"

Teleki alkotmányreform-tervezete

1940. novemberében Teleki eljuttatta Horthyhoz alkotmányreform-tervezetét, amely félreérthetetlenül mutatja Mussolini fasiszta korporációs eszméinek hatását. A tervezet szerint az új törvényhozó szerv "a gazdasági élet elemeinek csoportonkénti, rendenkénti, hivatásrendi részvételével" alakulna, "az egyes hivatásrendekbe pedig mindenkit együttesen bele kell foglalni, munkaadót és munkást, szellemi irányítót, kereskedelmi alkalmazottat, technikai vezetőket, szakmunkásokat, tanulatlan munkásokat, tanoncokat ... minden rendű és rangú részését a közös munkának", hogy a nemzetnek végzett munkát "mint közös munkát végezzék". "Úgy hiszem, az ilyenformán való összefogás biztosítani fogja, hogy ezek a nemzeti anyagi munkacsopor-

tok ne úgy fogják fel az érdekképviseletet, hogy az elsősorban vagy kizárólag saját érdekeinek képviselete másokkal szemben, másokkal való versenyben avagy az állammal mint velük szembenállóval szemben, hanem helyesen úgy fogják fel az érdekképviseletet, hogy ők az államnak egyik érdekét, az állami érdek egyik részét képviselik a többi között, a többivel együtt és így ezen keresztül a nemzet egyetemes érdekét." Közös rendet alkotnának az őstermelők (akár százezer holdjuk van, akár másfél), az iparral foglalatalkodók (trösztvezértől a segédmunkásig), a papok, az anyák. "Az anyák rendjébe foglalt választók, nagy számuknál fogva, kisebb arányú képviselettel bíró, reprezentatív rend kelle-ne hogy legyen."

Magyar Lajos fiának levele Moszkvából

Dr. Benedikt Szvetlana, szerkesztőbizottságunk tagja, levelet kapott Moszkvából: írója Magyar Vladimir; Magyar Lajosnak, az 1919-es Tanácsköztársaság harcosának fia. Szerkesztőségünk kötelességének érezte, hogy ezt a megindító, meggondolkoztató és rendkívül tanulságos írást nyilvánosságra hozza.

Örömmel értesültem Szolovjov elvtársától, a "Moszkva – Szadovoje Kolco" c. újság főszerkesztőjétől, hogy szüleim házában, Magyarországon, most is, a néphatalom megdöntése után, létezik "Dialektika" című lap és Marx Károly Társaság, amelynek tagjai tanulmányozzák és terjesztik a marxista eszméket. Én magam négy-szer jártam Magyarországon vendégségben, még a néphatalom idején. Voltam Istvándiban, ahol apám született, Pécsen, ahol gimnáziumba járt, és jólesően tapasztaltam, hogy őrzik az emléket. Budapesten megtudtam, hogy utcát neveztek el róla. Gondolom, azóta már ezt az utcát átnevezték.

Boldogult édesanyámtól sok mindent hallottam apám magyarországi életéről. A Tanácsköztársaság bukása után letartóztatták, és 15 évi börtönre ítélték. 1922 márciusában a szovjet kormány által kezdeményezett fogolycseré során kiszabadult, és a Szovjetunióba érkezett. Mint újságíró, a TASSZ külügyi osztályán dolgozott, később a Komintern munkatársa lett.

1934 decemberében apámat letartóztatták, és 5 évi fogságra ítélték. 1936 nyarán anyámat behívta a "Pravda" főszerkesztője, apám volt főnöke, és javaslatot tett: utazzék el apámhoz, győzze meg, hogy nyilatkozatban ismerje el hibáit és tévedéseit – ebben az esetben hamarosan visszatérhet Moszkvába. Apám nem volt hajlandó ilyen nyilatkozatot írni. Azt mondta, korábbi hibáit már elismerte elvtársai előtt, amit pedig nem követett el, azt nem fogja elismerni. További információkat nem kaptunk róla, csak jóval később érkezett az értesítés, hogy

1940. június 17-én meghalt. – Halála után teljes mértékben rehabilitálta a Szovjetunió Legfelsőbb Bíróságának Katonai Kollégiuma.

1937-ben anyámat is letartóztatták, és 8 évre ítélték. 1955-ben rehabilitálták. Viszsaemlékezéseim megjelentek a "Moszkva – Szadovoje Kolco" 1994-es évfolyamában.

Én magam gyermekotthonban voltam 1939-ig. Akkor Moszkvába utaztam vizsgálni, azután technikumba iratkoztam. De nem fejeztem be: jött a háború. 1941 szeptemberéig a Szmolenszki Terület védelmi építkezésein dolgoztam, később a harcoló hadsereg katonájaként vettem részt a háborúban.

A háború után az üzbekezisztáni Ferganában építőmunkás lettem, 1952-ben pedig a Kalugai Területre utaztam, ahol anyám élt. Tizenöt éves távollét után ismét együtt lehetünk. 1959-ben befejeztem az építőipari technikum esti tagozatát, de nyugdíjazásomig munkásként dolgoztam: voltam kőműves és vasbeton-szerelő. 1992-ben beléptem az oroszországi kommunista pártba.

Néha megkérdezik tőlem: miért lettem párttag, azok után, ami a szüleimmel történt? Azt válaszolom: azért, mert szilárd meggyőződésem, hogy *még az a tökéletlen szocializmus is, amely a Szovjetunióban létezett, sokkal, de sokkal jobb a legcivilizáltabb kapitalizmusnál is.* Azért, mert a kommunisták alkotják az egyetlen reális erőt, amely képes kivezetni az országot a mai megaláztatásból.

Anyám, röviddel a halála előtt, ezt mondta nekem: "Mindenkinek kedves a ház, ahol született, de még kedvesebb az, ahol befogadták, amikor halálos veszélyben volt, és megosztották vele az utolsó falat kenyeret is. Ez a ház a mi számunkra a Szovjetunió. Légy hozzá hűséges, amíg csak élsz." – Teljesítem anyám végakarátát.

Kívánok Önnek és elvtársainak jó egészséget és sok-sok erőt a harcokhoz.

Magyar Vladimir

AZ OROSZORSZÁGI BALOLDAL HÍREIBŐL

* **BALOLDALI IFJÚSÁGI FRONT** létrehozására a KOMSZOMOL és más kommunista, szocialista, antikapitalista szervezetek munkacsoportot hoztak létre. A kezdeményezést a Pravda és más baloldali lapok is támogatják, Internetes fórumok is rendelkezésre bocsátották eszközeiket. *B. Kagarlickij* neves politológus, tudományos intézeti vezető is részt vesz a programok kidolgozásában.

* **Az Oroszországi Föderáció Kommunista Pártja KB Elnökségének felhívása a kommunistákhoz és a baloldali hazafiakhoz.**

A felhívás kifejezésre juttatja, hogy Oroszország nehéz helyzetben van a márciusi elnökválasztások előtt. A választási program centrumában a dolgozók szociális problémái, a baloldali hazafiak szövetségének kiszélesítése állnak. Az oligarchia terrorjának fokozódása, az ellenzéki mozgalmat ért ütések (soraik megosztása, mesterséges és törvénytelen eszközökkel pozícióik meggyengítése után), a párt széleskörű, a pártönkivülieket és az alkotó értelmiségieket is bevonó vitára szólít fel a XXI. század kihívásainak megfelelő stratégia és taktika, reális program kidolgozására. A fő vita-kérdések közé tartoznaka *globalizmus problematikája, annak tőkés és progresszív, szocialista alternatívája, az új imperializmus globalizációjával szembeni világmozgalom kibontakozásának perspektívája, a jelenlegi társadalmi-gazdasági rend jellegzetességei, az átmenet problémái, a termelés modernizálása, a párt tömegbázisának szélesítése, az információs terrorral szembeni korszerű módszerek, a nemzeti kérdés megoldása, a szuverenitás őrzése.* Tudatában vannak annak, hogy az *elméleti vita és a marxista elmélet továbbfejlesztése nélkülözhetetlen a dolgozók politikai harcának megújítása során.*

* **A Pravda február 18-i száma cikket közöl az Orosz Föderáció Kommunista Pártja konszolidálása érdekében történő erőfeszítések szükségességéről.**

A cikk szerint a X. kongresszus előkészítése során a párt sorainak stabilizálása, fiatalítása szükséges. Tudományos-elméleti konferencián vitatják meg a párt választási visszaesése után a taktikai és stratégiai irányvonal megújításának kérdéseit. Különös fontosságot tulajdonítanak a területi szervezetek megerősítésének, az önkormányzatokban a befolyás erősítésének. Nélkülözhetetlennek tartják *"a vagyonos üzletemberek"* előretörésének leküzdését, akik meg akarják szállni a párt vezetését, zavart okoztak a párt szövetségi politikájában, eklektikus ideológiájukkal a mozgalom széttzilálására törek. A párt létkérdése a *Szemigin-Potapov* csoport opportunizmusának leküzdése, a pártön belüli lenini normák minden szinten való megszilárdítása, megújítása.

(folytatás a 4. oldalról)

jelszavával fellépő jobboldal vezére a szocializmust nemrég "az elmúlt évszázadok legnagyobb hazugságának" nevezte, most szemforgató módon, populista álruhában, "a munka becsületének helyreállítását" ígéri, a "pénzkezőpontú társadalommal" szemben "munkaközpontú társadalom" építését hirdeti. A "panelprolikat", a "júdás-pénzzel megvásárolható nyugdíjasokat" dühödten támadó jobboldali politikusok most képmutatóan megértésükről biztosítják azokat, akik úgy vélik, "az előző rendszerben biztonságosabban, s talán job-

ban is éltek". Nyugtatógatják őket, hogy nincs okuk félni a jobboldali, szélsőjobboldali politikusoktól. A "kötelet" ajánló propaganda, úgy látszik, rossz választási taktikának bizonyult.

Tétovázó, folytonon hátráló politikával nem lehet megállítani a jobboldalt. A jobboldali támadásokat visszaverni csak határozott baloldali politikával, a baloldali, demokratikus erők széles összefogásával lehetséges. Ennek kialakítása és érvényesítése közös feladatunk és felelősségünk. Ehhez valamennyi baloldali erő jobb koordinálása és együttműködése szükséges.

Az 1932-33-as ukrajnai éhínségről

Az 1933-as ukrajnai éhínség 70. évfordulója alkalmából zajos megemlékezésen ontja rágalmaival a burzsoá propaganda. Lássuk, a tényeket. (Forrásunk a "Markszizm i szovremennosztj" c. kijevi folyóirat.)

Mezőgazdasági viszonyok a kollektivizálás előtt

A cári Oroszországban 10-12 évenként ismétlődtek az éhínségek. Így történt Ukrajnának abban a részében is, amely Ausztria-Magyarországhoz tartozott. De az 1930-as évek elején tömegesen éheztek az emberek Nyugat-Európában és Amerikában is, ahol megsemmisítették a gabonát, hogy az áreséseket lefékezzék. (Lásd Steinbeck regényét, az "Érik a gyümölcs"-öt.) *Ma is százmilliók éheznek világszerte.* Egy ENSZ-jelentés szerint minden 7. másodpercben meghal egy gyerek az éhségtől vagy annak következményeitől.

A forradalom földet osztott a szovjet országban a parasztnak, de az áruviszonyok megmaradtak. A NEP alatt felerősödött a falusi osztálytagozódás. 1927-ben a gazdaságok 3 százaléka rendelkezett Ukrajnában a teljes mezőgazdasági felszerelés mintegy 15-20 százalékaival, a gépek kb. egyharmadával. Mit jelentett ez a differenciálódás a nincstelen parasztnak számára? Azt, hogy február-márciusban kölcsön kellett kérnie egy zsák gabonát a jómódú gazdától. Majd vissza kellett adnia kettőt. Lovat csak akkor kaphatott, ha a kulák már megművelte a saját földjét. A megkésett szántás miatt csökkent a termés, a lóért pedig 1 pud (16,38 kg.) gabona bérleti díjat kellett fizetni, vagy öt napon át aratni a ló gazdájánál. Ez ötször-hatszor olcsóbb volt a gazdának, mintha napszámot szegődött volna.

A jómódú parasztnak tisztában voltak erejükkel. Már 1928-ban megtagadták, hogy a gabonát rögzített áron eladják az államnak. A városokat éhínség fenyegette; az államnak erőszakot kellett alkalmaznia, hogy a megtermelt gabonát raktárakba gyűjtse, és biztosítsa a vetést.

A kulákok gazdasági ereje politikai befolyással párosult. Kezdték csendben megszerezni a falvakban a hatalmi pozíciókat, például a szovjetek elnökségét, közvetlenül vagy kreatúráikon keresztül. Megvesztegették a helyi párttagokat, házasságokkal a befolyásuk alá vonták őket stb. A kollektivizálás ellen minden eszközt mozgósítottak. Elásták a gabonát, levágták az állatokat, magántulajdonosi pszichológiájukkal fertőzték a falut. A szovjet ország pedig be volt kerítve, és blokádnál állt. A készülő háború elkerülhetetlenül napirendre tűzte a patriarchális falusi viszonyok gyökeres átalakítását.

Az éhínség okai

Mi okozta az éhínséget? Két szóban nem lehet erre válaszolni. Sem szovjetellenes hisztériakeltéssel, ahogy az Egyesült Államokban 1988-ban felállított "Ukrajnai Éhségbizottság" tette, amely teljesen megfélemedezett róla, hogy a *Nagy Depresszió éveiben Amerikában is éhínség volt.*

Azt mondják, az éhséget az okozta, hogy az állam elvette a gabonát a parasztoktól. Az igazság az, hogy az 1932-es begyűjtési terv jóval alacsonyabb volt, mint az 1930-as vagy 31-es (amikor nem volt éhség), és a csökkentett tervek sem teljesültek. Az sem igaz, hogy a történekeért a gabonaexport megnövelése felelős. Az 1930-as export 298 millió pud volt, a 31-es 316 millió, a 32-es 107,9 millió, a 33-as 105,8 millió.

Sokan az erőltetett kollektivizálásban látják az okot. "Nem lett volna szabad annyira sietni" – mondják. Csakhogy közeledett a háború (és nem egészen 10 év múlva

kirobbant). Felülkerekedhettünk volna-e a fasisztákon modern haditechnika nélkül? Korszerű ipar nélkül? Pénzt ehhez csak a mezőgazdasági termékek eladásából szerezhettünk. Emelni kellett tehát a hozamokat, ami viszont korszerű technikát követelt. A kör bezárult. A szovjethatalom léte forgott kockán.

Az egyéni parasztagazdaság elvileg alkalmatlan volt a feladatok teljesítésére. 1927-ben a háború előtti vetésterület 95 százalékát bevetették, de az árugabona alig érte el a háború előtti átlag felét. 1926-ban a termés gyakorlatilag egyenlő volt az 1913-assal, az export mégis alatta maradt a háború előtti mennyiség egynegyedének. A félnaturális mezőgazdaság, amely sem gépeket, sem vegyszereket, sem tudományos módszereket nem alkalmazott, képtelen volt többre. És a parasztnak helyzete sem javult. A paraszti vásárlóerő, bár a polgárháború befejezése után gyorsan nőtt, 1926-ig nem érte el az 1913-as szintet.

(Befejezés a következő számban)

Cseh- és Morvaország Kommunista Pártja ellenzi az Európai Baloldali Párt azonnali megalakítását

Különböző híresztelésekkel ellentétben, Cseh- és Morvaország Kommunista Pártja (CSMKP) nem támogatja az ún. Európai Baloldal Pártjának áprilusra tervezett megalakítását. (A CSMKP Európa egyik legbefolyásosabb kommunista pártja, amelynek 120 000 tagja, 41 parlamenti és több mint 6000 helyi önkormányzati képviselője van.)

A január 11-12.-én tartott berlini találkozón, ahol 20 párt képviselői – a német PDS (Demokratikus Szocializmus Pártja) vendégeiként – a pártalakítás tervét megvitatották, erősen megoszlottak a vélemények. Különösen heves vita folyt a szervezeti szabályzatról: ezt ugyanis *az EU elé kell jövhagyásra betervezni, ha az új párt részesezni akar a brüsszeli pénzalapokból.* A szabályzattervezet egyik pontja így szól: "Az Európai Baloldal Pártja az EU intézményeinek érdekében fogja kifejteni tevékenységét." A Görög KP élesen ellenzi ezt a pontot, és nem is vett részt a berlini találkozón.

A CSMKP Központi Bizottsága egyértelmű határozatban foglalt állást a tervezett szöveg ellen. "A baloldali pártok együttműködésének intézményesítése csak az eredményes **közös akciók** természetes eredményeként jöhet létre. *Ezt a szakaszt nem lehet átugrani.*" "Pártunk mindig igyekezett előmozdítani az európai baloldal együttműködését és koordinációját. Az egész európai baloldalnak szembe kell szállnia a militarizálással, a neoliberalizmussal, a globalizálás jelenlegi menetének imperialista jellegével. Az európai baloldal fogalma az Európában működő politikai pártok széles skáláját fogja át. A baloldal azonban sem politikailag, sem eszmeileg

nem egységes, és ez mind a pártok közötti viszonyra érvényes, mind pedig egyes pártok belső viszonyaira. A gazdasági és társadalmi fejlődés feltételei különbözőek. Ahhoz, hogy munkánk eredményes legyen, figyelembe kell vennünk az objektív és szubjektív feltételek történelmileg kialakult különbségeit."

Közismert, hogy a januári berlini találkozót elsősorban két párt szervezte: a német PDS és a Francia KP. Ezek a pártok nem értenek egyet a CSMKP-nak és szövetségeseinek azzal a meggyőződéssel, hogy az európai baloldal egyesítését két- és többoldalú kezdeményezésekre, a militarizmus, a neoliberalizmus és a háborús veszély elleni közös harci akciókra kell alapozni – nem pedig elhamarkodott döntésekre, amelyek azonnali pártalakítást tűznek ki célul, különös tekintettel a júniusban tartandó EU-választásokra.

A PDS is, a Francia KP is azzal érvel, hogy az EU belülről megreformálható, és a tervezett baloldali párt önállóan működhetne az Európai Parlamentben. A CSMKP azonban, számos más európai kommunista párttal egyetértésben, elfogadhatatlannak tartja, hogy az új párt alapszabályát Brüsszellel kell jóváhagyatni.

A CSMKP öt alelnöke közül egyedül Miloslav Ransdorf, a nemzetközi kapcsolatok felelőse áll szemben a KB határozataival. A berlini találkozón a CSMKP nevében aláírta a pártalakítást támogató okmányt, noha a párt csak megfigyelőnek delegálta a tanácskozársra. Ransdorf politikailag közel áll a PDS és a Francia KP vezetőségéhez, erősen EU-párti, és szót emelt a NATO-bővítés mellett.

A TÜNTETÉSEK TÖRTÉNETE

(1994 - 2003)

Chiapas, Seattle, Porto Alegre, Prága, Firenze, Thesszaloniki, Párizs, a globalizációkritikai mozgalom tíz évének legfontosabb megnyilvánulásai, kronológiai sorrendben.

1994. január 1. Életbe lépett a NAFTA. (Mexikó, USA, Kanada közti szabadkereskedelmi egyezmény). Ugyanakkor tört ki Mexikóban a zapatista felkelés, a neoliberalizmus elleni világmozgalom csírája.

1999. november. A seattle-i WTO-ülés sikerét tízezres tömegtüntetés akadályozta meg. Ezt követően, a mozgalmak szerte a világban készen álltak arra, hogy az akciót másutt is megismételjék. Ausztráliában például gomba módra szaporodni kezdtek az antiglobalista csoportok Sydney-től Melbourne-ig és Adelaide-től Brisbane-ig. A seattle-i tanácskozás meghiúsítása után a tiltakozók követték a WTO-t, bárhol is tanácskozott, egészen addig amíg a világszervezet nem találta meg a menekülés módját azért, hogy az utolsó nagy összejövetelt Katarban tartották meg, ahol a tiltakozást eleve törvény tiltja. Ennek ellenére ekkor is világméretű demonstrációra került sor a tanácskozással egy időben, a Föld több mint 120 városában.

2000. április. A Washingtonban lezajlott tiltakozás az IMF/Világbank tanácskozás ellen Seattle óta az első nagyobb megmozdulás volt. Mintegy 30.000 ember gyűlt össze, ami kevesebb, mint Seattle-ben, de kb. tízszer annyi, mint az 1998-ban ugyanitt, ugyanebből az alkalmából tartott demonstráció volt.

2000. június. A kanadai Windsorban az Amerikai Államok Szervezetének találkozója ellen tüntettek.

2000. szeptember. Prágában került sor az első európai antiglobalizációs tömegtüntetésre az IMF és a Világbank ottani ülése idején. 20.000 ember vett részt, három elenkonferenciát tartottak.

2000. december. Nizzában 100.000 ember tiltakozott az EU-ellen.

2001. január 25 - 30. között, Porto Alegre, a Tarso Genro polgármester által vezetett város látta vendégül a Világgazdasági Fórum (World Economic Forum - WSF) idején és ellenpontjaként a "Szociális Világforumot". Ugyanekkor Davosban is volt tüntetés.

2001. július. A G7 találkozója idején több száz ezres tüntetés zajlott le Genovában. A rendőri provokációk összecsapásokhoz vezettek, melyben egy diák (Carlo Giuliani) életét veszítette.

2001. december. Leakenben az EU-csúcson a tüntetők kirakatokat törtek be és autótak gyújtottak fel.

2001. szeptember 11-én következett be a terrortámadás a világgereskedelem és az USA hatalmának jelképei ellen. Akkor úgy tűnt, ez egy időre visszaveti a globali-

záció-kritikai mozgalmakat, de az események mást mutattak. 2001 októbere és decembere közötti megmozdulások során Perugiában 250.000, Rómában 100.000, Londonban 75.000, Madridban 350.000 ember vonult az utcákra.

2002. január. A II. Szociális Világforum Porto Alagrében 60 (más becslések szerint 80) ezer résztvevővel. A WSF Nemzetközi Tanácsa ekkor hívta fel a társadalmi mozgalmakat regionális fórumok szervezésére. Ezek közül az első a 2002. novemberben Európai Szociális Fórum (ESZF) volt Firenzében. Időközben számos országban indult a helyi (országos, kistérségi) szociális fórumok szervezése.

2002. február. Barcelonában 300.000 ember vonult az utcákra a transznacionális vállalatok, az IMF és a Világbank tevékenységét bíráló jelszavakkal.

2002. május. Berlinben Bush amerikai elnök látogatásakor több tízezer tüntetett az USA imperialista politikája ellen.

Madridban az EU, Latin-Amerikai és karibi országok csúcstalálkozójával egy időben 50.000 ember vonult fel, és Olaszországban is több helyütt voltak tömegeket megmozgató demonstrációk.

2002. június. Az ENSZ Mezőgazdasági és Élelmezési Szervezete (FAO) csúcstalálkozójának küszöbén, mintegy 50.000 ember tüntetett Rómában, a világelelmezési problémák igazságosabb megoldását követelve.

A sevillai EU-csúccsal egy időben, "európai tőke" ellen szervezett tüntetésen 100.000-en vettek részt. Rómában is tüntettek a FAO-csúcs idején.

2002. augusztus. A "Fenntartható fejlődés"-ről szóló világcsúcs-értekezlet kapcsán tüntetések voltak Johannesburgban.

2002. szeptember. Washingtonban az IMF/Világbank közgyűlése idején került sor nagyszabású demonstrációkra.

2002. november 9. Firenzében 2 millióan vonultak fel a készülő iraki háború ellen, a békéért, a rasszizmus és mindenfajta elnyomás ellen.

2003. február 15. A világ 75 országában több száz városában, legalább 12 millióan tiltakoztak az USA iraki háborúja ellen, köztük Magyarországon is legalább 15 ezren.

2003. szeptember 19 - 21. A görögországi EU-csúccsal egy időben 100 ezer ember három napos tüntetés-sorozata a neoliberalizmus Európája ellen Thesszalonikiben. Egy több száz fős radikális anarchista csoportot a rendőrség csak gumilövedékekkel tudott szétoszlatni.

2003. november 16. Újabb 200.000 fős tüntetés Párizsban, a II. Európai Szociális Fórumot követően.

Artner Annamária
Forrás: Alternatíva 2 évf. 1. sz.

Körültekintő eljárás

A "Népszabadság" február 6-i száma közölte (Fispán Géza, Debrecen aláírással) a következő olvasói levelet:

"Meglepett, hogy a Fővárosi Főügyészség nem rendelt el nyomozást a Schlecht Csaba által eladott cégek ügyében, ezért felkértem levélben Polt Pétert, hogy válaszoljon az alábbi kérdésekre: Vajon én is büntetlen maradnék, ha vállalkozásom az elvégzett munka után nem fizetné be a közterheket? Ugyanolyan elbírálás alá esnék, ha egy lopott útlevelel felhasználásával, ügyvédi, közjegyzői közreműködéssel eladnám a céget? Lehetséges-e, hogy akkor is megúsznám a felelősségre vonást, ha nem egy párt árménykában követném el ezt a törvénytelen, de valami oknál fogva pillanatnyilag mégsem büntethető cselekedetet?"

A következő választ kaptam:

»Legfőbb ügyészhez címzett, 2003. november 27. napján kelt beadványával kapcsolatban értesítem, hogy az abban említett ügyre vonatkozóan nem áll módomban Önnek tájékoztatást adni. Arról azonban biztosítom, hogy az ügyészség minden esetben korra, nemre és minden egyéb körülményre tekintet nélkül, a jogszabályoknak mindenben megfelelő, körültekintő eljárás nyomán megalapozottan hozza meg döntéseit.«"

A CIVILEK A BÉKÉÉRT MOZGALOM NYILT LEVELE A MINISZTERELNÖKHÖZ

Tisztelt Miniszterelnök Úr!

Ön egy évvel ezelőtt, 2003. február 13-án, a milliós világméretű és többtízezes budapesti nagy béketüntetések idején a Parlamentben a Civilek a Békéért mozgalom képviselői előtt, előttünk, kijelentette: amíg Ön magyar miniszterelnök, nem mennek magyar katonák Irakba, és ezt az elhatározását Bush elnökkel is tudatta.

Azóta már sebesültek is vannak.

Ne várja meg, amíg halottak is lesznek!

Egy politikus roppant nagy erénye az önkritikára való képesség. Most, hogy az Irak elleni agresszió indokainak hazugsága, a világ békemozgalmának igaza kétséget kizáróan bebizonyosodott, ismerje el tévedését! Hajtson fejet az igazság előtt, álljon a legszebb és legigazabb emberi óhaj, a világ népeit, a magyar népet is egységbe forrasztó békevágy mellé:

Rendelje haza a magyar katonákat Irakból!

Tegeyen meg nemzetközi fórumokon mindent azért, hogy az összes megszálló katona kivonuljon onnan. Ne hulljon az ő vérük se! Ezt várja Öntől a magyar nép többsége! Civilek a Békéért.

Drága egészségünk

(Németországi levél)

Nem sok idő telt még el az évből, de arra bőven elég volt, hogy mi itt Németországban megtapasztaljuk, mit is jelent az egészségügyi reform. Megértettük, hogy a "reform" szót megreformálták, és a bevezetett intézkedések nem előnyt, hanem hátrányt jelentenek a legtöbb érdekeltnek. Ezekre az intézkedésekre azért volt szükség, hogy feltöltsék az üres betegpénztárt, és a biztosítási összeg csökkentésével serkentsék a munkáltatókat új munkahelyek létesítésére.

Németország 82 millió lakosának kb. 10 százaléka privátbiztosított, számukra nem változott semmi. A többségnek viszont súlyos gondokat okozhat a reform. Leginkább a nyugdíjasokat sújtja, de a munkanélküliek, sőt a hajléktalanok sem kapnak kegyelmet. Ebben az évben nyugdíjmelés nem lesz, sőt, április 1-től az ápolási biztosítást sem fizeti a nyugdíjpénztár, tehát a nyugdíj csökken. Jövő év januártól a fogpótlásra külön biztosítást kell majd kötni, mert a betegpénztár ennek támogatását is megvonja. Csak azt nem értem, miért van szükség több mint ezer betegbiztosítóra, tekintélyes létszámú igazgatóságokkal, amelyek még tekintélyesebb fizetéseket húznak.

Nézzük, mi is változott a nyugdíjasok számára. (A lakosság több mint 30 százaléka 60 éven felüli.) Nincs támogatás szemüveghez, a kórházi ápolásért 28 napig kell napi 10 eurót fizetni (az eddigi 14 nap helyett), és ha orvoshoz megyünk, legelőször is a negyedévenkénti ún. praxis-illetéket, 10 eurót vagyunk kötelesek kifizetni – amíg ezt le nem guberáltuk, nem járulhatunk az orvos színe elé. A pénz nem az orvosé, hanem a biztosítóé, főleges tehát a rendelőben méltatlankodni, a doktor nem tehet róla. Aztán, ha gyógyszert kell kiváltani,

az egyhavi gyógyszeresomag fajtánként térítési összege 5-10 euró között mozog. Vegyük hozzá, hogy a gyógyszertárak 60 százalékban nem receptköteles gyógyszert árulnak; nagyon fontos, életmentő gyógyszereket is levettek a támogatási listáról, így a betegnek a teljes összeget kell értük kifizetnie. Elvégre a gyógyszeripart is segíteni kell.

A fogorvosnál is esedékes a 10 euró, ha pedig valaki ne adj'isten kénytelen kihívni az ügyeletet, úgyszintén. Ha valamilyen kezelést ír fel a háziorvos, például gyógymasszázst, a recept 10 euró, plusz a kezelési költség 10 százaléka. Mindezt fizetnünk kell az évi jövedelmünk 2 százalékáig; ha ezt elértük, kérhetjük a fizetésmentességet.

A fenti számításokhoz egy kevés gyógyszert fogyasztó, még jó karban lévő nyugdíjast vettem alapul. Akinek sok gyógyszerre van szüksége, bizony meggondolja, hogy ebédeljen-e, vagy inkább az orvosságát vegye meg, mert könnyen összejöhet a patikai kiadásokra havi 100 euró, amit a 4-500 eurós nyugdíjból bajos kifizetni, legalábbis amíg a 2 százalékot le nem pengette. Ajánlatos tehát, hogy mindenki jól viselje gondját az egészségének, ha már ennyit fizet érte. (Annál is inkább, mert a temetkezési segély is megszűnt.)

Leginkább az gondolkodtat el, hogy mindezt egy szociáldemokrata kormány vitte végbe. Mi az, ami ebben a "reformban" szociális és demokratikus? Hiszen a legszegényebbeket sújtja a legjobban! Szerintem semmi más az egész, mint egy politikailag legalizált nyugdíjcsnyúzás, vagy kerekebben fogalmazva, passzív eutanázia.

A "Dialektika" számára írta
Kornagel Kís Piroksa

KÖNYVAJÁNLÓ

Megjelent Kárpáti Sándor közíró legújabb (tizedik) kötete "Ezüsthajú nemzedék — Az idős kor életvilága" címmel. A 232 oldalas izléses megjelenésű könyv gazdag tartalmú, érdekes és olvasható. Már az elején harminc kérdéssel találkozunk: *Milyen érzés a mai Magyarországon idős embernek lenni? Melyek az idős kor jellemzői? Mi a célszerűbb: ha együtt élnek a fiatalok a szülőkkel, vagy külön? Hogyan lehetne az idős emberek tapasztalatát, bölcsességét jobban érvényesíteni stb.*

A kötet élvezetes és tanulságos látélet arról a nemzedékről, amely a Horthy-rendszerben született, megélte a második világháborút, ifjúként az ötvenes éveket, látta és átélte 56 történetét. A hatvan fölötti korosztály a Kádár-rendszerben töltötte

felőtt életének legnagyobb részét, hogy nyugdíjas korát a rendszerváltásban találja, a XXI. század elejének mindennapjaiban, az EU-hoz csatlakozás sokszínű gondolatai közt. És ez az élet nem semmi, nem akármilyen életút!

Jó szívvel ajánlhatjuk ezt az aktuális, információkban, gondolatokban gazdag könyvet minden idősödő embertársunknak, és különösen a nyugdíjas szervezetek vezetőinek, aktivistáinak.

A könyv ára 1000 forint. Kapható a szerzőnél (1135 Bp. Raktár u. 6. T: 368 3124), az Ezedvög Bp. VIII. Baross u. 61. sz. alatti helyiségében, valamint a Marx Károly Társaság központi fórumai alkalmával. Megrendelhető a "Dialektika" terjesztőinél.

A MARX KÁROLY TÁRSASÁG KÖZLEMÉNYEI

* **Februári központi vitafórumunk vendége Szabó Vilmos, a MeH kisebbségi ügyekkel foglalkozó államtitkára volt.** Téma: Kettős állampolgárság, autonómia. A Bal-lal és a MET-tel közösen szerveztük az összejövetelt.

* **Március 19-i központi vitafórumunk vendége Hajdú János újságíró, v. nagykövet, az MSZP v. orsz. gy. képviselője lesz.** Téma: Esélyek egy kényszerpályán. Magyarország csatlakozása az EU-hoz. Ezt a vitafórumot is a Bal-lal és a MET-tel rendezzük közösen.

* **A BET február 25-i tanácskozásának Társaságunk több vezetője és tagja is aktív résztvevője volt.** Téma: A baloldali együttműködés eddigiekénél szervezettebb módszereinek kialakítása, a Baloldali Koordináció létrehozása. A résztvevők közös állásfoglalást fogadtak el.

* **Lapunk előző számában ismertettük a központi fórumainkon kapható könyvek jegyzékét.** A jegyzék tovább bővült Wirth Ádám 36 oldalas tanulmány-füzetével, melynek címe: "Osztályok és osztályviszonyok a rendszerváltás után". Önköltségi ára: 200-Ft.

Hozzáférhető központi fórumunkon a "Dialektika" 2003 évi számainak spirális bekötésű gyűjteménye. Önköltségi ára: 400-Ft. (Amíg a készlet tart!)

* **Kérjük Társaságunk tagozat- és csoportvezetőit, a "Dialektika" terjesztőit,** hogy azoknak a tagjainknak, olvasóinknak, akikről a tagdíjat, támogatásokat nem tudják átvenni, csekkeket juttassanak el a "Dialektika"-val együtt. Fordítsanak figyelmet arra, hogy a befizetők rendszeresen megkapják újságunkat. Amennyiben a személyesen átvett összegeket közösen fizetik be, úgy a csekken a befizetők neveit kérjük feltüntetni. — Köszönjük.

* **Januári közgyűlésünkön elhangzottak olyan javaslatok, melyek szerint kihelevezett vezetőségi ülést, illetve vitafórumot kellene tartani egyes megyei tagozatainknál.** Komáromban és Miskolcon nyílik ilyen lehetőségünk. A konkrét időpontokra és témákra megfelelő időpontban visszatérünk.

* **Ismeretes, hogy Társaságunknak egyedül Vas megyében nincs tagozata vagy csoportja.**

Kérjük tagjaink, olvasóink segítségét: közöljék azok neveit és címeit, akiket Vas megyében megkereshetünk a "Dialektika"-val, bekapcsolhatunk marxista közösségünkbe. Hasonló a kérésünk ipari és mezőgazdasági munkások lakta területeken élő, velünk szimpatizáló barátaink vonatkozásában is. — Előre is köszönjük segítségüket!

Kolumbiát sokan a kokainnal, a marihuánával és a kábítószeres terjesztésével azonosítják. Még a magyar tévé "Aktív" c. műsora is ilyen képet vetített erről a dél-amerikai országról. A legtöbben talán nem is tudják, hogy itt született a Nobel-díjas Garcia Márquez, vagy Fernando Botero, a világszerte ismert festő és szobrász, Elkin Patarroyo, a neves kutató, a malária elleni védőoltás feltalálója és számos más jelentős alkotó. Termékeny földek és dolgos emberek hazája ez, akik a világ legízesebb kávéján kívül banánt és számtalan trópusi gyümölcsöt termelnek, gyönyörű egzotikus virágokat természetnek, olajat, aranyat és smaragdot bányásznak.

A spanyol gyarmatosítók, akik 1499-ben véletlenül jutottak el Kolumbia területére, a Katolikus Anyaszentegyház nevében elpusztították vagy rabszolgamunkára fogták az őslakókat, elpusztították kulturális és vallási értékeiket. Évszázadokon át uralkodtak, míg el nem űzte őket felkelő seregeivel Simón Bolívar, a kitűnő hadvezér és politikus.

Az újonnan alakult köztársaságnak Bolívar lett az első elnöke. Hamar felismerete, hogy a spanyol függőségtől megszabadult országot az észak-amerikai hatalomtól való teljes függőség fenyegeti. Az Egyesült Államokat – mondotta – "a Gondviselés arra szánta, hogy a szabadság nevében nyomorral árássa el az amerikai földrészt".

Az USA több fegyveres intervenciót hajtott végre Kolumbia ellen, és 1903-ban államcsinnyel elszakította tőle Panamát. A második világháború után – amelyben Kolumbia az antifasiszta koalíció oldalán vett részt – tovább erősödött az országban az amerikai befolyás. 1948-ban népi felkelés tört ki Bogotában az idegen érdekeket kiszolgáló kétpárti liberális-konzervatív rendszer ellen. A felkelés vezetőjét, Jorge Eliecer Gaitán népvézért, április 9-én meggyilkolták. A gyilkosság, amelynek elkövetőit sohasem vonták felelősségre, olyan népharagot váltott ki, hogy a felkelés feldúlta Bogotá belvárosát, és az ország számos pontjára átterjedt. A "bogotái csapás" néven híressé vált lázadás után megkezdődött "az erőszak időszeke", az állami terrorhullám. 1948-58 között volt a legsúlyosabb a helyzet, a halottak számát 300 ezerre becsülik.

A konfliktus elmélyülése és a földbirtokok kegyetlenkedése szervezett védekező akciókra ösztönözte a parasztságot. A kb. 16 ezer fős hadsereg felvonult a "banditák" megsemmisítésére, akik az ország középső területein harcoltak. Eleinte mindössze negyvenkét gerilláról volt szó, vezetőjük Manuel Marulanda Vélez. Az ő nagy tapasztalata, vakmerősége és ragyogó katonai képességei révén a lázadók átörték az ostromgyűrűt, majd megalkították a Kolumbiai Forradalmi Fegyveres Erőket (Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia/FARC), amely önvédelmi mozgalomból mozgó partizánhadsereggé

Kolumbia másképp

fejlődött, és azóta is keményen harcol mintegy száz fronton, az ország egész területén.

A Kolumbiai Forradalmi Fegyveres Erők mellett az 1960-as években más partizánalakulatok is szerveződtek, mint pl. a Che szellemében létrejött Nemzeti Felszabadító Hadsereg (Ejército de Liberación Nacional/ELN), a maóista eredetű Felszabadító Népi Hadsereg (Ejército Popular de Liberación/EPL), vagy az 1970-es években az Április 19-e Mozgalom (Movimiento 19 de Abril/M19).

Az utóbbi évtizedekben új elemként tűnt fel Kolumbia életében a kábítószer-kereskedeleme Valódi földalatti "párhuzamos gazdaságot" hozott létre, és mélyen behatolt a társadalom minden porusába: a banktőkébe, a tömegkommunikációba, a labdarúgó szövetségbe, az iparba és a kereskedelembbe; a kormány és a parlament magasrangú vezetőin keresztül pedig közvetlenül befolyásolja a társadalmi és politikai életet, a munkaerőpiacot és ingatlanárakat. A drogkereskedeleme néhány szektora kapcsolatokat épített ki a hadsereggel, ösztönözve a piszkos háborút, az erőszak újabb és újabb hullámait. Ma a kábítószer-kereskedeleme növekvő számú munkaerőt foglalkoztat, befolyásolja a nemzet társadalmi és osztályszerkezetét. Nem lehet visszazoritani hatékony politikai eszközök, *demokratikus és radikális agrárreform* nélkül, amely valódi alternatívát képvisel a parasztok ezrei számára, akik jelenleg a kábítószeres terjesztésétől függnek. Nyomatékosan fel kell hívni a figyelmet arra, hogy *amíg a legnagyobb fogyasztó, az Egyesült Államok eltűri a kábítószeres tömeges fogyasztását, addig a kolumbiai és más termelők kínálata nem fog csökkenni, a termeszők és terjesztők ellen bevetett semmiféle elnyomó módszer nem jelent megoldást a problémára.*

Az 1980-as években megjelentek a félkatonai alakulatok, vagy másképpen a halálbrigádok, amelyek a hadsereg, a rendőrség, az állattenyésztő gazdák és a kábítószer-kereskedők titkos támogatásával alakulnak azzal a világosan megfogalmazott céllal, hogy harcoljanak a partizán csapatok ellen. Hivatalosan Önvédelmi Egyesületeknek nevezik őket. Működésüket a kolumbiai társadalom és a nemzetközi közösség is bírálja, annál is inkább, mert a törvények lehetővé teszik a büntetlenséget a tömeggyilkosságok, az emberiség elleni bűntettek elkövetői számára.

Több próbálkozás történt már, hogy a kormány és a partizánok párbeszédet folytassanak. Megoldás máig sincsen. Álvaro Uribe Vélez elnök fokozza a harcot, a Pentagon beleegyezésével növeli a katonai költségvetést, megtagadja a párbeszédet még a humanitárius fogolycseréről is.

Ilyen előzmények után került sor 2003

október 25-én az elnök által kezdeményezett népszavazásra, 26-án pedig a helyhatósági választásokra. Kolumbiában nem szokás 48 órán belül két szavazást is lebonyolítani, de a kormány kikényszerítette.

A népszavazással az elnök az 1991-es Alkotmány részleges reformját kívánta elfogadtatni, hogy az állam szerkezetete és gazdasági-politikai alapjai alkalmazkodjanak a Nemzetközi Valutaalappal és a Fehér Házzal kötött megállapodáshoz, amely az Amerikai Szabadkereskedelmi Övezetbe való belépésre vonatkozott. Hiába volt azonban a kormány és a magánvállalkozók 2 millió pesós ráfordítása, a hivatalos tömegpropaganda, a katonai, rendőri és félkatonai erők megfélemlítő kampánya, az Egyesült Államok nagykövetének közvetlen beavatkozása, vagy az adócsökkentéssel való szavazatvásárlás: a népszavazás megbukott, mert a választásra jogosult szavazók aránya nem érte el a 25%-ot. A kolumbiai nép visszautasította az elnöki önkényt, a gazdasági és politikai elnyomást, az elnök korrupciós botrányait.

Másnap, az október 26-i választáson, egy másik Kolumbia mutatta meg magát. A szavazók megyei politikai és közigazgatási vezetőket, megyei közgyűléseket, városi tanácsokat és polgármestereket választottak. Ez alkalommal *újjarajzolódott Kolumbia politikai térképe*. A hétmillió lakosú Bogotában egy ismert szakszervezeti vezetőt választottak polgármesternek, aki az olajmunkások vezetőjeként kezdte, s egyszersmind a Kolumbiai Kommunista Párt vezetője volt. Az 52 éves, rendkívül szerény Luis Eduardo Garzón – akit a nép körében csak Luchónak neveznek – imádja a rumbát, a karibi zenét, kitűnően táncol, és ha mikrofon van a közelében, maga is szívesen énekel. Beiktatásán megbékélést, de mindenekelőtt hangsúlyozottan szociális jellegű politikát hirdetett. "Az lesz a gondom, hogy jól kormányozzak, nem pedig az, hogy másra hárítsam a hibát."

Kolumbia főbb városaiban és megyéiben a Baloldali Demokrata Párt közvetlen jelöltjeit vagy a párt által támogatott jelöltet választottak kormányzónak és polgármesternek. Ez a párt három hónappal a választások előtt alakult, szenátorok, kamarai képviselők, értelmiségiek, művészek, újságírók, egyetemi oktatók, szakszervezeti és szakmai vezetők részvételével. Ideológiája szociáldemokrata színezetű, marxista és hagyományos liberális elemekkel. Egyik vezetője, a népi származású, baloldali Angelino Garzón, Pastrana elnök idején munkaügyi miniszter, a Dolgozók Egységes Központjának volt elnöke.

Október 26-át nagy jelentőségűnek tartják a nemzet jelen és jövője szempontjából. *Újító erők léptek színre*, nyitottak a kolumbiai társadalom minden egészséges irányzata számára. Programjuk a szolidáris, békés és demokratikus Kolumbia.

A "Dialektika" számára írta **F. H.**
Kolumbia

A NEMZETKÖZI NŐNAP ALKALMÁBÓL TISZTELETTEL ÉS SZERETETTEL KÖSZÖNTJÜK ASSZONYAINKAT ÉS LEÁNYAINKAT!

Emlékezzünk *Németh Imréné Kerekes Ilonára*, Magyarország második, Pápa város első női polgármesterére-tanácselnőkére

A 100 esztendeje született és 17 éve elhunyt kiváló közéleti vezető azt vallotta, hogy *“nem a rang a fontos, hanem a munka!”*

A pápaiak közismert és nagy tiszteletben tartott Ilus nénije szegény sorsú munkáscsaládban született, 14 testvére közül a magyar munkásmozgalom jelentős egyéniségei kerültek ki. 1919 után testvérbátyjait kivégezték. Kerekes Ilona szövönőként dolgozott a textilgyárban, míg 1948-ban megválasztották polgármesternek, majd tanácselnöknek. A város első számú veze-

Civil programok március-április

* Találkozó *Haidi Gulianival*, a genovai G7-elleni tüntetés diák áldozatának édesanyjával. Idő: március 12. 16 óra. Hely: Kossuth Klub.

* Március 20-án az iraki háború első évfordulóján békedemonstrációra kerül sor. Aki aktivista szerepet vállal, jelentkezzen Farkas Péternél, Tel.: 387 5338. Este a Hősök terén a Civilek a Békéért és a Békelánc közösen, sokszáz résztvevővel békejelet formál.

* Április 3-án, az európai szakszervezetek petíció napján, a VASAS Szakszervezet Magdolna utcai székházában konferenciát rendeznek. Téma: Bokros Lajos 130 pontja. Minden érdeklődőt várnak!

tőjeként fáradhatatlanul tevékenykedett, ajtaja mindig nyitva állt, működése alatt kezdődött Pápa fejlődése. Nyugdíjazása után sem pihent. Mindenütt ott volt, ahol a pápaiakért tenni tudott valamit. Munkásságáért több kitüntetésben részesült.

A sírjánál tartott megemlékezésen a KJBK pápai elnöke hangsúlyozta: *“Ilus néni személyét, cselekedeteit nem méltányolják ma sehol a városban, — elfelejtették őt. A város vezetői nem hoznak virágot a sírjára, és egykori városvezetőhöz méltatlan állapotban hagyják romlani síremlékét. De mi, a Munkáspárt, illetve a KJBK fejet hajtunk emléke előtt, és megfogadjuk, hogy sírjának állandó gondozottságát kezdeményezni, emlékét továbbra is fenntartani fogjuk!...”*

A Marx Károly Társaság Veszprém-megyei és pápai szervezete is csatlakozik az emlékezőkhöz, tisztelettel adózik Németh Imréné, Kerekes Ilona emléke előtt.

Ifj. Kerecsényi Zoltán

Március 8-án 17 órakor a Kossuth Klubban (Bp. VIII. Múzeum u. 7.) **a Nemzetközi Nőnap alkalmából kerekasztal beszélgetésre kerül sor.**

Téma: A nők jogai és esélyegyenlősége az Európai Unióban.

Védnök: *Ferge Zsuzsa* szociológus, akadémikus

A 4. SZOCIÁLIS VILÁGFÓRUM INDIÁBAN

Roy globális ellenállása
a “birodalommal” szemben

Szinte észrevétlen maradt a nemzetközi tömegtájékoztatóban az indiai Mumbaiban (Bombay) január 16-21 között rendezett Szociális Világforum. Pedig az alternatív globalizációs mozgalom legtekintélyesebb személyiségei vettek részt. A világ 140 országából 100 ezer fő részvételével 1200 különböző rendezvény keretében tanácskoztak a résztvevők. A fórum záró napján mintegy 30 ezren vonultak fel karneváli hangulatban *“Le Bush-sal!, Le Blair-rel!”* jelszavakat skandálva. *Arundhati Roy* indiai író, politikai aktivista szorgalmazta, hogy a neoliberalizmussal, az új gyarmatosítással szemben szervezzenek globális ellenállási mozgalmat.

Forrás: AlternatívA 2 évf. 2 szám

Dialektika

A Marx Károly Társaság időszaki lapja

Felelős kiadó: a Társaság elnöke
1067 Bp. Eötvös u. 2. **Tel:** 342-1068
Szerkeszti: a Szerkesztőbizottság
Felelős szerkesztő: dr. Rozsnyai Ervin
OTP számlasz.: 1171 1041-2085 9590

Nytsz.: 75/763/1997
Internet: www.extra.hu/dialektika
E-mail: dialektika@freemail.hu
Nyomás: Unio-Print Kuvert Kft.
Felelős vezető: Szabó László igazgató